

Utställningens namn

Jordnära - självhushållare då & nu

Placering / plats

Tumba Bruksmuseum

Invigningsdatum

2023-05-17

Visningstid

Tillfällig, två odlingssäsonger

Storlek

50

Budget

600000

Budgetposter

Snickeri & bygg, Byggfirma Häggströms AB: 140 000 kr

Tryck, Åtta45: 58 000 kr

Anläggning av odling, Markservice AB: 140 000 kr

AV-teknik, Mevida: 28 000 kr

Ljus, Ad lumen: 22 000 kr

Beställare / producent

Tumba Bruksmuseum/Elin Ekeröth Kjellgren

Utställningsteam

Projektledare/producent:

Mårten Janson

Beställare: Elin Ekeröth Kjellgren

Formgivare & produktionsledare:

Niklas Bergquist

Ämneskunnig & föremålsansvarig:

Richard Kjellgren

Pedagog:

Sanna Norrman

Intendent:

Sara Dixon

Fotograf:

Helena Bonnevier

Bildredaktör:

Katarina Nimmervoll

Kommunikatör & ansvarig för samarbeten:

Susanne Samuelsson

Sociala medier:

Jennifer Lindblad

Motivering

En gång i tiden, för inte särskilt länge sedan, var det ont om mat i Sverige. Många odlade egna ärtor, kål och potatis. En gris eller några får gav kött. Frukt och bär från skogen och trädgården gav njutning och värdefulla näringstillskott. Utställningen berättar om dem och vad som krävdes för att få mat på bordet i

en tid när det inte var norm att veckohandla på stormarknaden. I centrum står människor som levde och arbetade vid Tumba bruk.

Utställningen följer odlingsåret, med Sådd, Omsorg, Skörd och Vila. Nutid och historia rör sig parallellt genom utställningens teman. Bilder ur museets arkiv berättar om vardagen förr. Citat samt instagramuppdateringar från samtida självhushållare tar in samtiden. Allt kommenteras av "miniodlarna", ett litet folk som bor på bruket. De förstår inte riktigt det moderna livet och riktar sig till besökande barn med diverse frågor om det de ser. I utställningens audioguide är det en miniodlare som talar.

I vilans tid finns utställningens enda föremål: en issåg. Den användes på bruket fram till 1950-talet och ger en koppling till en ytterst samtidsrelevant fråga: Klimatet. Förr tog man varje vinter upp is från Kvarnsjön intill bruket. Numera händer det vissa vintrar att det inte blir nån is alls. Miniodlarna undrar: Det är väl inget ni människor hittat på?

Utställningen slutar – och börjar – med jorden och de mikrober som skapar förutsättningar för nytt liv. De representeras av en skulptur av konstnärerna Janna Holmstedt och Karin Wegsjö. Den heter "De underjordiska".

Berättelsen fortsätter ute i parken, med ett 25 kvm stort odlingsland, fyra bikupor samt en upptäckarpromenad med sex stationer. Audioguiden följer med såväl inne som ute. Vi går på upptäcktsfärd och besöker platser som finns med i utställningen. Berättelserna presenteras i små rödmålade "hus".

Miljömässig och social hållbarhet finns med i såväl berättelse som gestaltning. Utställningen är till största delen byggd av massivträ, målat med slamfärg. Bilder och skyltar är tryckta på papper och kartong samt det pappersbaserade materialet Reboard. Tjugo sockerlådor av gammalt snitt byggdes om till ljuslådor för presentation av bilder och citat.

Utanför museet finns en för utställningen nyanlagd odling samt ett antal bikupor. I täppan deltar skolklasser från Botkyrka i att odla kål, kålrot och andra grödor. På hösten är det skördefest. Det som inte barnen får smaka på serveras i museets restaurang. Bina får man akta sig för – de sticks ibland. Men också honungen serveras till museets gäster.

Utanför museet har vi byggt upp en "hängyta" med sittplatser samt "Lilla Konsum", en liten lekbutik som får representera den butik som en gång fanns på Tumba bruk och som drevs av arbetarna själva.

Innehållet togs fram av projektgruppen tillsammans. Fakta, data, bilder och annat samlades i en Miropresentation. Projektgruppen strök bort, strök under och la till i flera steg.

Bristen på källmaterial har vi kompenserat med egna intervjuer med personer som växte upp på bruket decenniet före andra världskriget och som delat med sig av sina minnen. Vi hade också kontakt med två samtida självhushållare.

Vi har gjort en utställning om människor, deras värderingar och förhållningssätt, snarare än om föremål och materiell kultur. Värderingar som kan visa oss vägen till ett gott liv i ett hållbart samhälle. Vår berättelse visar vad det skulle kunna innebära att bygga en ekonomi, våra liv, på relationer i stället för på transaktioner. I ljuset av klimatkrisen. Kriget och den ekonomiskt svåra situation som många befinner sig i även i vårt rika land. Huvudpersonerna i vår berättelse blir hyperaktuella för vår samtids brinnande frågor. Det hade de ingen aning om.

Planritning, planskiss eller modellfoto

Bild 1

Bild 2

Bild 3

Bild 4

Bild 5

Bild 6

Bild 7

Bild 8

Kontaktuppgifter

Namn

Elin Ekeroth Kjellgren

E-post

elin.ekeroth.kjellgren@shm.se

Telefon

076-8866811

Ska utställningen visas i Utställningarnas museum?

Ja

Skicka in bidrag: Årets utställning 2023

Er utställning har blivit nominerad till Årets utställning 2023. Priset delas årligen ut av Forum för utställare till den utställning som bäst utvecklade bäst utställningsmediet under det gångna året.

Läs mer om processen från nominering till vinnare.

Uppgifter om utställningen

Ange motivering

Beskriv utställningen utifrån nedanstående rubriker. Lyft fram tydliga exempel som bidragit till utvecklandet av utställningsmediet.

- **Berättande:** Hur bidrar utställningens berättande/dramaturgi till utvecklande av utställningsmediet?
- **Gestaltning:** Hur bidrar utställningens gestaltning till utvecklande av utställningsmediet? (exempelvis koncept, rumslösning, interaktivitet, materialval, ljus/ljud, film/bild, grafisk form, föremålsexponering, mm)
- **Publikvänlighet:** Hur engageras besökaren i utställningen på ett sätt som utvecklar utställningsmediet? (genom exempelvis utställningspedagogik, handledning, visning, interaktion, tillgänglighet, taktila lösningar, mm)
- **Metod:** Hur bidrar den arbetsprocess/metod ni använt till utvecklande av utställningsmediet?

Antal bilder att bifoga

8

Bildtext och fotograf

Helena Bonnevier/SHM

Bildtext och fotograf

Helena Bonnevier/SHM

Bildtext och fotograf

Helena Bonnevier/SHM

Bildtext och fotograf

Helena Bonnevier/SHM

Bildtext och fotograf

Helena Bonnevier/SHM

Bildtext och fotograf

Helena Bonnevier/SHM

Bildtext och fotograf

Helena Bonnevier/SHM

Bildtext och fotograf

Helena Bonnevier/SHM

Utställningarnas museum

[Länk till Utställningarnas museum](#)

Att visa utställningen i Utställningarnas museum påverkar inte juryns beslut i Årets utställning.

Kontaktuppgifter

Vi sparar kontaktuppgifterna som du har angett. Ni har alltid möjlighet att begära att vi tar bort era uppgifter.

Jag godkänner

Läs mer om [GDPR och behandling av personuppgifter](#).

Bakgrundsbild, årets utställning 2022: [Tillsammans på vatten, vägar och spår. Spårvägmuseet](#).